

Utrikesutskottet

Utvecklingspolitisk redogörelse för de kommande valperioderna

INLEDNING

Remiss

Utvecklingspolitisk redogörelse för de kommande valperioderna (SRR 5/2021 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande och till förvaltningsutskottet, kulturutskottet, arbetslivs- och jämställdhetsutskottet och miljöutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- miljöutskottet MiUU 19/2021 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 13/2021 rd
- kulturutskottet KuUU 25/2021 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 1/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utvecklings- och utrikeshandelsminister Ville Skinnari, utrikesministeriet
- understatssekreterare Elina Kalkku, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Helena Airaksinen, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Leena Gardemeister, utrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Titta Maja, utrikesministeriet
- enhetschef Veikko Kiljunen, utrikesministeriet
- enhetschef Ramses Malaty, utrikesministeriet
- utvecklingspolitisk rådgivare Annamari Tornikoski, utrikesministeriet
- utvecklingspolitisk rådgivare Suvi Virkkunen, utrikesministeriet
- budgetråd Johanna von Knorring-Rosenlew, finansministeriet
- specialsakkunnig Riikka Astala, arbets- och näringsministeriet
- råd för internationella ärenden Annika Lindblom, miljöministeriet
- direktör för internationella ärenden Aulikki Hulmi, jord- och skogsbruksministeriet
- undervisningsråd Maija Airas, Utbildningsstyrelsen
- verkställande direktör Jaakko Kangasniemi, Fonden för industriellt samarbete Ab (Finnfund)
- universitetslektor, globala utvecklingsstudier Marjaana Jauhola, Helsingfors universitet
- universitetsforskare Anitta Kynsilehto, Tammerfors universitets freds- och konfliktforskningscenter

Betänkande UtUB 1/2022 rd

- generalsekreterare Ossi Heinänen, Plan International Suomi
- expert på ekonomiska och sociala rättigheter Mariko Sato, Amnesty International Finländska sektionen rf
- verkställande direktör Janne Taalas, Crisis Management Initiative
- direktör Petri Vuorio, Finlands näringsliv rf
- chef för påverkansarbete Tapio Laakso, Kyrkans utlandshjälp
- tf verksamhetsledare Gary Klaukka, Partiernas internationella demokratisarbete (DEMO) rf
- sakkunnig, utvecklingspolitik Silla Ristimäki, Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
- ledande påverkansexpert, docent Niko Humalisto, Finska Missionssällskapet rf
- tf chef för internationella program Toni Jokinen, Finlands Röda Kors
- styrelseledamot Kalle Sysikaski, Finlands Fredsförbund
- generalsekreterare Anna Lahtinen, De Hundras Kommitté i Finland rf
- verksamhetsledare Jaana Hirsikangas, Suomen UN Women - Finlands UN Women ry
- ansvarig för politisk påverkan Jenni Kauppila, Finlands FN-förbund
- vice ordförande Paula Pättikangas, Finlands FN-ungdom
- programchef Anne Tarvainen, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Förbundet för Mänskliga Rättigheter
- Laajan turvallisuuden verkosto ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän bedömning av redogörelsen och dess centrala riktlinjer

Statsrådets utvecklingspolitiska redogörelse för de kommande valperioderna drar upp riktlinjer för Finlands verksamhet och mål inom de prioriterade områden som fastställts i utvecklingspolitiken och utvecklingssamarbetet. Syftet är enligt redogörelsen framför allt att stärka långsiktigheten i Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete med avseende på principer, värderingar och mål.

På samma sätt som tidigare är utvecklingspolitiken fortfarande starkt bunden till FN:s handlingsplan för hållbar utveckling, Agenda 2030. Utskottet betonar vikten av denna koppling: Agenda 2030 utgör det internationella samfundets mest övergripande och målinriktade insatser för att trygga mänsklighetens framtid och uppnå en hållbar utveckling globalt. Samtidigt bör det beaktas att det bara är åtta år kvar till det målsatta året 2030, och det är klart att långt ifrån alla mål kommer att nås inom utsatt tid. Det är viktigt att rikta blicken också till tiden efter 2030 och analysera framtida behov i tid för att tackla utmaningarna i utvecklingsfrågorna.

Utskottet instämmer i redogörelsens konstaterande om att utvecklingspolitiken är en oskiljaktig del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Att främja hållbar utveckling och stärka det regelbaserade multilaterala systemet genom utvecklingspolitik är en viktig del av utrikespolitiken och det internationella samarbetet och ansvarstagandet i gemensamma frågor. Genom att delta i att

Betänkande UtUB 1/2022 rd

lösa globala problem stärker Finland samtidigt sin egen utrikespolitiska och ekonomiska ställning och sina möjligheter att påverka internationellt.

Utskottet anser det vara bra att det i redogörelsen konstateras att Finlands utvecklingspolitik utgår från de mänskliga rättigheterna. Förankring i de mänskliga rättigheterna ligger också i större utsträckning till grund för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Förankringen förutsätter framöver konkretisering av målen för de mänskliga rättigheterna för att det ska gå att följa hur målen uppnås. Vidare måste det säkerställas att utrikesministeriet har expertis i mänskliga rättigheter och tillräckliga resurser för människorättsarbetet. Utskottet konstaterar att Finlands treåriga medlemskap i FN:s råd för mänskliga rättigheter 2022—2024 erbjuder en viktig kanal för att främja de mänskliga rättigheterna inom alla delområden av Finlands utrikespolitik.

Utskottet anser att redogörelsen ger en stark grund för att fortsätta Finlands utvecklingssamarbete och utvecklingspolitik och välkomnar dess centrala riktlinjer, enligt vilka utgångspunkten för Finlands utvecklingspolitik är utvecklingsländernas ägarskap och behov, och Finland koncentrerar sig på förändringar på systemnivå som stärker partnerländernas möjligheter att själva ansvara för landets välfärd och försörjning. Finland satsar särskilt på sådana styrkor som ger god möjlighet att stödja en hållbar utveckling. När riktlinjer för Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete dras upp över flera valperioder förbättras kontinuiteten och effektiviteten i utvecklingspolitiken samtidigt som en alltför stor spridning av de begränsade resurserna förhindras.

Utskottet konstaterar att redogörelsen förstäligt nog utgår från Finlands perspektiv. Redogörelsen skulle dock ha gynnats av att innehålla en mer omfattande analys av hela den globala utvecklingen med en samlad genomgång av bland annat utvecklingsfinansiering, investeringsflöden, migranters penningförsändelser och andra faktorer som inverkar på helhetsbilden samt EU:s och andra multilaterala organisationers verksamhet.

Utskottet betonar vikten av en konsekvent politik för att maximera effekterna av Finlands utvecklingspolitik. Statsrådet ska fästa uppmärksamhet vid att man inom alla politikområden arbetar mot samma målsättningar och för målen för hållbar utveckling. Genomförandet av de prioriteringar som fastställts i redogörelsen bör följas också med avseende på andra resultat än de som uppnåtts genom utvecklingssamarbete.

Redogörelseförfarandet

Den föregående utvecklingspolitiska redogörelsen lämnades till riksdagen 2016. Utskottet konstaterade då att det är viktigt att Finlands utvecklingspolitiska program presenteras i form av en redogörelse. Den ger riksdagen och utskotten möjlighet till en bred behandling av ärendet inklusive hörande av sakkunniga. Redogörelseförfarandet är ett bra sätt att införa politisk styrning i utvecklingspolitiken på en högre nivå än dagspolitiken. Nästa redogörelse behövs senast när målen Agenda 2030 för hållbar utveckling uppdateras. Det är ändå viktigt att utvecklingssamarbetet regelbundet behandlas i riksdagen varje period i form av resultatrapporten och en aktuell debatt.

Redogörelsen har för första gången beretts i samarbete med en parlamentarisk uppföljningsgrupp som företräder alla riksdagspartier. Under beredningsprocessen hördes också Utvecklingspolitiska kommissionen samt representanter för olika samhällsliga aktörer, och de har haft möjlighet att

Betänkande UtUB 1/2022 rd

kommentera redogörelsen. Målet med beredningen har varit att skapa en övergripande gemensam bild av en sådan utvecklingspolitik som det finländska samhället kan stödja på bred bas. Utfrågade sakkunniga gav det inkluderande beredningssättet mycket beröm och det bedömdes som lyckat.

Utvecklingsfinansiering

När det gäller Finlands anslag för utvecklingssamarbete konstateras det i redogörelsen att Finland har förbundit sig till FN:s mål att använda 0,7 procent av bruttonationalinkomsten till utvecklingssamarbete. Målet ska enligt redogörelsen nås 2030. För närvarande ligger Finlands anslag för utvecklingssamarbete i genomsnitt på 0,5 procent. Utskottet upprepar sin långvariga ståndpunkt om hur viktigt målet på 0,7 procent är och anser att det är viktigt att finansieringen ökas planmässigt och stegvis i riktning mot detta mål. För att målet ska nås är det viktigt att man så snart som möjligt bereder en färdplan i enlighet med regeringsprogrammet. Färdplanen ska också innehålla delmålen för hur finansieringen ska utvecklas. Färdplanen för finansieringen ska göra arbetet mer resultatrikt och konsekvent och stärka utvecklingspolitikens roll som en del av uppnåendet av Finlands mål för hållbar utveckling, särskilt när det gäller globalt ansvar.

Utskottet framhåller också Finlands åtagande enligt internationella rekommendationer att av utvecklingsfinansieringen rikta minst 0,2 procent av BNP till de minst utvecklade och bräckliga staterna (MUL, eng. LDC, *Least Developed Countries*). I redogörelsen konstateras det att Finland strävar efter att nå målet så snart som möjligt, medan utbetalningarna för närvarande är på en nivå av cirka 0,18 procent. Utskottet efterlyser en tydlig, tidtabellsenlig plan för måluppfyllelse under den pågående regeringsperioden. Betydelsen av detta mål har ytterligare accentuerats i och med att långtidseffekterna av covid-19-pandemin i första hand drabbar de fattigaste och mest utsatta länderna. Till följd av pandemin har extrem fattigdom och hunger i världen åter ökat samtidigt som framstegen för många utvecklingsmål är i farozonen.

I redogörelsen har man på rätt sätt lyft fram att finansieringsbasen för utvecklingssamarbetet ska stärkas genom att driva på privata finansierares deltagande i finansieringen av projekt för hållbar utveckling. Den totala finansieringen för hållbar utveckling kan flerdubblas om man kombinerar offentlig och privat finansiering så att utvecklingseffekterna blir större. Utskottet betonar särskilt hur viktiga de internationella instituten för utvecklingsfinansiering är när man beaktar volymen på den tillgängliga finansieringen och möjligheterna att öka den. Mot denna bakgrund konstaterar utskottet att instituten för utvecklingsfinansiering behandlas mycket snävt i redogörelsen och betonar vidare vikten av regelbunden växelverkan med organisationer och institutioner samt hur viktigt det är att påverka och delta i deras besluts- och förvaltningsorgan. På europeisk nivå är det viktigt att aktivt delta i arbetet med att utveckla den europeiska utvecklingsfinansieringens struktur genom reformering av Europeiska investeringsbanken (EIB) och Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD). Privata och institutionella investerare gör i allt högre grad investeringar inom ramen för begreppet hållbar utveckling, och för denna verksamhet måste enhetliga kriterier fastställas och uppföljningen utvecklas.

En viktig del av den officiella utvecklingsfinansiering som förvaltas av utrikesministeriet är Finlands internationella klimatfinansiering. Det är fråga om ett centralt instrument för att genomföra klimaträttvisa i praktiken, och utskottet anser att det är viktigt att i sammanhanget utveckla till-

Betänkande UtUB 1/2022 rd

gången till information och genomslag. Också i miljöutskottets utlåtande har man fäst uppmärksamhet vid behoven att utveckla klimatfinansieringen. Utskottet konstaterade att finansieringsnivån varierar avsevärt från år till år: åren 2017—2019 har den varit 46,6—146,8 miljoner euro per år, således omkring 6—15 procent av Finlands totala utbetalningar för det offentliga utvecklings-samarbetet (MiUU 19/2021 rd). Det är positivt att utrikesministeriet enligt uppgift håller på att utarbeta en långsiktig plan för nivån på och inriktningen av klimatfinansieringen. Samtidigt utreds möjligheten att i budgetpropositionen öppna upp den beräknade inriktningen av den internationella klimatfinansieringen. De mål som utarbetas ska styra valet av finansieringskanaler och på så sätt stärka en ändamålsenlig allokering av finansieringen. Riksdagen får årligen en rapport om genomförandet av planen i samband med klimatårsberättelsen. I den utvecklingspolitiska resultatrapport som ska lämnas 2022 ingår också en översikt över klimatfinansieringens belopp, inriktning och resultat under valperioden.

Behovet av att öka klimatfinansieringen har skrivits in i FN:s ramkonvention om klimatförändringar och Parisavtalet om klimatförändringar, och också Finlands nationella finansiering måste höjas. De internationella målen kan inte nås med nuvarande belopp. Det är viktigt att finansieringen riktas jämlikt både till att stävja klimatförändringen och till klimatförändringens konsekvenser.

De viktigaste målen

I redogörelsen fastställs fem huvudmål för Finlands utvecklingspolitik: i) kvinnors och flickors rättigheter, ii) utbildning, iii) hållbar ekonomi och anständigt arbete, iv) fredliga och demokratiska samhällen och v) klimatförändringen, biologisk mångfald samt hållbar förvaltning och användning av naturresurser. Utskottet konstaterar att dessa i stor utsträckning bildar en fortsättning på den föregående redogörelsens prioriteringar. De viktigaste målen är i övrigt desamma som för fem år sedan, men nu har utbildningen lyfts fram som ett eget mål och vid sidan av klimatförändringen har stödet till den biologiska mångfalden lyfts fram som ett jämnstarkt mål. Utskottet anser att båda lösningarna är riktiga och angelägna.

Utskottet betonar också att de viktigaste målen på övergripande nivå i redogörelsen kräver en betydande konkretisering och uppföljning samt analys av partnerländernas utgångsläge för att man ska kunna följa och bedöma hur målen uppnås. Ett sätt att konkretisera målen är att konsekvent integrera dem i landstrategierna och landprogrammen och att kräva övervakning och rapportering inom ramen för dessa. Det är viktigt med målinriktad verksamhet också i fråga om internationella utvecklingsorganisationer, vars resurser och möjligheter som utvecklingspolitiska aktörer är betydande.

Kvinnors och flickors rättigheter

Förbättring av kvinnors och flickors ställning stärker enligt de erfarenheter vi har hela samhället och gynnar uppnåendet av andra utvecklingsmål. Därför är det motiverat att det målet ställs främst bland Finlands utvecklingspolitiska mål, anser utskottet. Utöver att kvinnors och flickors rättigheter presenteras som ett eget målområde i redogörelsen är det viktigt att jämställdheten mellan könen beaktas genomgående i all utvecklingspolitik både när det gäller målsättning och uppföljning.

Betänkande UtUB 1/2022 rd

Som ett led i främjandet av kvinnors och flickors rättigheter har Finland förbundit sig till målet att 85 procent av de nya projekt som finansieras med anslagen för utvecklingssamarbete ska innehålla mål som främjar jämställdhet. Utskottet beklagar att Finland inte når detta mål (nivån når upp till 40—50 procent). Utskottet förutsätter att statsrådet vidtar konkreta åtgärder för att målet ska uppnås så snart som möjligt.

Som ett led i målet som gäller kvinnor och flickor lyfter utskottet fram arbetslivs- och jämställdhetsutskottets utlåtande om betydelsen av kvaliteten på och tillgången till tjänster inom sexuell och reproduktiv hälsa för att minska fattigdomen och få till stånd bestående utvecklingseffekter (AjUU 13/2021 rd). Utrikesutskottet instämmer i detta. En utökad sexualundervisning av hög kvalitet och riktad sexualrådgivning till både kvinnor och män är av avgörande betydelse för att nå önskade resultat.

Utbildning

Utrikesutskottet välkomnar att utbildningen för första gången lyfts fram som ett eget huvudmål i den utvecklingspolitiska redogörelsen. Lösning av krisen inom det globala lärandet kräver betydande tilläggsåtgärder och satsningar på att höja utbildningens kvalitet. Utskottet fäste uppmärksamhet vid saken redan i sitt betänkande om den föregående utvecklingspolitiska redogörelsen (UtUB 3/2016 rd) och konstaterade då att Finland har betydande kompetens inom utbildningssektorn och att det är viktigt att den utnyttjas i utvecklingssamarbetet.

Coronapandemin har vid sidan av den globala krisen i anslutning till kvaliteten på utbildning ökat oron över tillgången till utbildning och tillgodoseendet av lika utbildningsmöjligheter. Humanitära kriser ökar denna oro. I anslutning till detta pekar utskottet på det stora behovet av digitala utbildningslösningar och anser det vara viktigt att Finland i sitt utvecklingssamarbete deltar i arbetet med att utveckla digitaliseringen av utbildningen och möjligheterna att ordna distansundervisning och innehållet i denna undervisning. Även kulturutskottets utlåtande innehåller viktiga iakttagelser i anslutning till utbildningskrisen bland annat om tryggandet av undervisningen för de mest utsatta barnen och tryggandet av lärarnas ställning (KuUU 25/2021 rd). Finland har gedigen kompetens såväl inom lärarutbildningen som i frågor som gäller personer med funktionsnedsättning, och det lönar sig att stärka utnyttjandet av denna kompetens ytterligare.

Det är välkommet att redogörelsen utöver den grundläggande utbildningen och den allmänbildande utbildningen på andra stadiet också lyfter fram yrkesutbildningen. Enligt utskottets expertutfrågningar har bristen på utbildning som uttryckligen är inriktad på ett yrke eller företagande i många utvecklingsländer fått för liten uppmärksamhet. Yrkesutbildningen har en sysselsättande och ekonomisk effekt såväl på samhällelig som på individuell nivå, och Finland har mycket att ge inom sektorn. Också den oroväckande höga nivån på ungdomsarbetslösheten, i synnerhet i många afrikanska länder, och det stora antalet unga som blivit arbetslösa kräver åtgärder av Finland och hela det internationella samfundet för att förutsättningarna för hållbar utveckling ska uppfyllas.

Stöd till högskoleutbildning genom insatser inom utvecklingssamarbetet gör det möjligt att ytterligare stärka partnerländernas egen kompetens och egna resurser för att lösa utbildningskrisen. Utskottet instämmer i kulturutskottets utlåtande om vikten av att stödja och främja forskningsin-

Betänkande UtUB 1/2022 rd

stitutens och högskolornas internationella verksamhet och samarbetet mellan läroanstalterna i detta arbete (KuUU 25/2021 rd).

Hållbar ekonomi och anständigt arbete

Som det konstateras i redogörelsen syftar Finlands utvecklingssamarbete till att stärka bärkraften i utvecklingsländerna, och utvecklingssamarbetet erbjuder metoder för kapacitetsuppbyggnad bland annat för att stärka grunden för ekonomin och utveckla skatteuppbörden. I redogörelsen betonas på ett föredömligt sätt att det är nödvändigt att höja funktionsförmågan och öka arbetstillfällena inom den privata sektorn för att stabilisera samhällena på lång sikt. Utskottet framhåller särskilt betydelsen av små och medelstora företag för att skapa nya, hållbara arbetstillfällen. Miljöutskottet uttrycker i sitt utlåtande viktiga påpekanden om hur stödet för företagsverksamhet bör riktas också till de minst utvecklade länderna och i synnerhet till deras små och medelstora företag. Det väsentliga är att främja tekniksprånget direkt till teknik som är mer hållbar med tanke på klimatet och naturen, såsom digitala lösningar och naturbaserade lösningar (MiUU 19/2021 rd).

Utrikesutskottet instämmer i arbetslivs- och jämställdhetsutskottets iakttagelser om vikten av att stödja anständigt arbete och försörjning som en del av Finlands utvecklingspolitik (AjUU 13/2021 rd). Utskottet betonar vikten av Internationella arbetsorganisationen ILO:s roll när det gäller att skapa och reglera förutsättningar för arbete. Det är viktigt att påverka organisationens riktlinjer och arbete och att utnyttja riktlinjerna bland annat vid internationella avtalsförhandlingar. Också stödet till facklig organisering i utvecklingsländerna är viktigt för att säkerställa att den ekonomiska tillväxten fördelas jämnt.

Redogörelsen innehåller skrivningar om vikten av att utarbeta och följa reglerna för internationell handel för att utvecklingsländerna ska ha möjlighet att bedriva och delta i utrikeshandel. Utrikesutskottet framhåller framför allt att ett regelverk som stöder sig på Världshandelsorganisationen (WTO) kommer i första hand när det gäller att öppna upp handeln och skapa nya regler (UtUB 1/2021 rd). WTO:s regler för att förbättra utvecklingsländernas ställning måste stärkas ytterligare genom att ge dessa länder en starkare möjlighet att skydda sin egen ekonomi. Också EU:s handels- och partnerskapsavtal är ett viktigt verktyg för att främja och stödja hållbar utveckling i utvecklingsländer.

Fredliga och demokratiska samhällen

Redogörelsen beaktar på berömligt sätt vikten av att främja en samhällsutveckling som grundar sig på rättsstatsprincipen och god förvaltning. Grunden för all utveckling är att man lyckas stärka det demokratiska och politiska beslutsfattandet samt förvaltningen och rättsväsendet. Vidare krävs att den offentliga servicen kan finansieras genom en effektiv beskattning och att det civila samhället stärks. Finland verkar genom utvecklingsprogram och politisk påverkan för att stärka demokratin, de mänskliga rättigheterna, en god förvaltning, medierna och verksamhetsförutsättningarna för det civila samhället och för att bekämpa korrupktion. För att arbetet ska få framgång och hållbara förändringar åstadkommas krävs djup förståelse för de lokala förhållandena.

Utrikesutskottet anser att det här är viktigt och understryker dessa strukturers betydelse för att framgångsrikt främja en hållbar utveckling. I likhet med förvaltningsutskottet betonar utrikes-

Betänkande UtUB 1/2022 rd

utskottet också betydelsen av civil krishantering och dess möjligheter att främja och stödja fred och social stabilitet. Det är viktigt att beakta Finlands starka insats och kompetens inom sektorn och det stöd som därigenom fås för att främja målen för utvecklingssamarbetet (FvUU 1/2022 rd). Över huvud taget är krishantering allt mer ett utbildnings- och rådgivningsarbete som syftar till att stärka världsländets kapacitet och därigenom utbyggnaden av rättsstaten. Det är viktigt med samarbete och samordning mellan krishantering, humanitärt bistånd och utvecklingssamarbete.

En viktig del av Finlands utrikespolitik och utvecklingssamarbete är att stödja inkluderande fredsprocesser och nationella dialoger. Finland har kompetens och särskilda verksamhetsmöjligheter inom fredsmedling, och det är viktigt att utnyttja dessa. Utskottet betonar också genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolutioner 1325 ”Kvinnor, fred och säkerhet” och 2250 ”Unga, fred och säkerhet” i arbetet för fred och för att förebygga konflikter.

Klimatförändringen, biologisk mångfald samt hållbar förvaltning och användning av naturresurser

I redogörelsen har klimatförändringen, biologisk mångfald samt hållbar förvaltning och användning av naturresurser lyfts fram som ett av Finlands fem viktigaste mål. Enligt utskottet är det aktuellt och angeläget att den biologiska mångfalden för första gången lyfts upp som ett av huvudmålen. Dessutom är det bra att man ser på det ömsesidiga beroendet mellan klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald och den stora betydelse dessa fenomen har i vidare bemärkelse än tidigare och att de granskas som en helhet.

Under den prioritering som gäller klimat, förlust av arter och naturresurser fäster utskottet uppmärksamhet vid de omständigheter som lyfts fram i miljöutskottets utlåtande om vattnets och vattenresursernas betydelse för välfärden, den hållbara utvecklingen och säkerheten (MiUU 19/2021 rd). Utskottet instämmer i miljöutskottets iakttagelser om att Finlands vattenkompetens, våra företag inom vattensektorn och vattendiplomatin är viktiga och ger möjligheter inom vår utvecklingspolitik. Utskottet betonar också vikten av att utnyttja Finlands skogskompetens i projekt för hållbart skogsbruk i utvecklingsländer.

När det gäller klimatförändringen är det viktigt att fortsätta diskussionen om frågor som gäller finansieringen av förluster och skador (*loss and damages*). Utskottet anser det vara viktigt att Finland aktivt deltar i arbetet inom Glasgow Dialogue, som upprättades vid klimatmötet i Glasgow, i syfte att främja utvecklingspolitikens mål. När det gäller internationella miljöförhandlingar är det viktigt att beakta att de förenar klimatpolitik och utvecklingspolitik på ett mycket konkret sätt och att man för att sörja för samstämmighet i Finlands politik måste se till att olika aktörer på regeringsnivå samarbetar smidigt när mål och förhandlingspositioner slås fast.

Humanitärt bistånd

I likhet med redogörelsen betonar utskottet att humanitärt bistånd är en viktig, självständig helhet i Finlands utvecklingspolitik. Betoningen av det humanitära biståndets opartiskhet och självständighet samt skyddet av internationell humanitär rätt är viktiga principer för att säkerställa att hjälpen ges i rätt tid och kommer fram obehindrat. I synnerhet i krissituationer där det bilaterala utvecklingssamarbetet försvåras väsentligt, exempelvis i Afghanistan och Myanmar, är det viktigt

Betänkande UtUB 1/2022 rd

att i samband med att få fram biståndet beakta de starka sidorna hos olika aktörer, inklusive civilsamhällesorganisationer, för att man ska kunna hitta metoder att få fram stödet.

Utskottet betonar vikten av att samordna utvecklingssamarbetet, det humanitära biståndet och fredsbyggandet och välkomnar att en strategi där dessa tre är kopplade till varandra har beaktats i redogörelsen. För att genomföra strategin behövs härnäst konkreta anvisningar för olika aktörer samt flexibla finansieringsmekanismer för att man i snabbt föränderliga miljöer ska kunna reagera enligt rätt tidtabell och utnyttja olika partners starka sidor. Det är också viktigt att man i strategin beakta de nära kopplingar som civil krishantering och över huvud taget krishantering har till fredsbyggande och utvecklingssamarbete.

Migration

I redogörelsen behandlas Finlands möjligheter att påverka migrationen genom sin utvecklingspolitik. Antalet flyktingar och personer som flytt i sitt hemland är alarmerande högt i ljuset av internationell statistik, och det krävs ett mångsidigt urval av metoder för att svara på situationen. Utskottet instämmer i redogörelsens iakttagelser att utvecklingssamarbete är ett viktigt instrument för att påverka de bakomliggande orsakerna till migration och förhållandena i ursprungs- och genomfartsländerna. Det är en kärnfråga att inverka på förhållandena i ursprungsländerna så att människor inte behöver lämna sina hemländer. Detta förutsätter ett långsiktigt engagemang och arbete i ursprungsländerna för att målen för hållbar utveckling ska uppnås. I likhet med redogörelsen betonar utskottet att det i migrationsfrågor är viktigt att internationell rätt iaktas och att de grundläggande och mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Utskottet har behandlat kopplingarna mellan migration och utvecklingssamarbete i vidare bemärkelse i sitt utlåtande om reformen av EU:s migrations- och asylpolitik (UtUU 8/2020 rd). Vid sidan av de kopplingarna betonade utskottet att utvecklingssamarbetets inriktning och mål inte kan underordnas hanteringen av migrationen.

I utlåtandet efterlyste utskottet också man fäster avseende vid regelbundna och säkra migrationsvägar till Europa som en del av reformen av EU:s migrationspolitik. Det är problematiskt att det för närvarande finns mycket få möjligheter till tillåten global migration till de nordliga länderna. Med tanke på utvecklingspolitiken är det väsentligt att på lång sikt tänka på de möjligheter som de som gett sig iväg har att återvända till sina hemtrakter och därigenom genom sin egen kompetens stödja främjandet av hållbar utveckling i flyktingarnas ursprungsområden.

Även förvaltningsutskottet har i sitt eget utlåtande behandlat hur man kan påverka de bakomliggande orsakerna till migration med hjälp av utvecklingssamarbete samt dess betydelse och möjligheterna att skapa ett fungerande system för tillbakasändning. I fråga om migrationens positiva effekter konstaterar förvaltningsutskottet att reglerad och förutsägbar migration kan ha en positiv inverkan på ursprungs- och mottagarländernas ställning och utveckling. Till exempel invandring av kompetent arbetskraft kan utgöra en del av den lösning som anknyter till upprätthållandet av försörjningskvoten för åldrande samhällen. Detta har insett också i Finland, och flera projekt pågår för att främja arbetskraftsinvandring (FvUU 1/2022 rd).

Betänkande UtUB 1/2022 rd

Partnerskap

Redogörelsen slår fast vikten av partnerskap för att främja målen för Finlands utvecklingspolitik. Av de inhemska partnerna betonar utrikesutskottet de finländska civilsamhällesorganisationernas roll när det gäller att genomföra utvecklingssamarbetet. Dessa organisationers lokal- och fältkännedom är en viktig del av den finländska utvecklingspolitiken och i synnerhet genom organisationerna når hjälpen de mest utsatta människorna på gräsrotsnivå på platser där andra aktörers hjälp inte når fram. Det bör också beaktas att det bistånd som kanaliseras via civilsamhällesorganisationer ofta stärker civilsamhället och stöder demokratiutvecklingen i utvecklingsländerna. Redogörelsens skrivningar om att det finländska civilsamhällets roll ska stärkas ytterligare och att civilsamhällesorganisationernas relativa andel av utvecklingsfinansieringen ska tryggas är välkomna och värda att stödjas. Utskottet anser det viktigt att organisationernas förutsättningar för utvecklingssamarbete och globalfostran tryggas på ett mångsidigt sätt. Att delta i organisationernas utvecklingssamarbete är också ett sätt att upprätthålla och öka allmänhetens intresse för internationella frågor i Finland.

Den privata sektorns och företagens roll i Finlands utvecklingspolitik fortsätter att vara betydande i enlighet med den nya redogörelsen. Enligt inkommen utredning har innovationer och affärsverksamhet i linje med principerna för hållbar utveckling under de senaste åren fortlöpande ökat sin betydelse också på de finländska företagens agenda. Företagen är intresserade av att erbjuda sina lösningar för projekt där utvecklingsfinansieringen ingår som en del. De finländska företagens närvaro på utvecklingsländernas marknader och tillgång till FN:s och internationella finansinstituts upphandlingar är dock fortfarande relativt anspråkslös jämfört med referensländerna. Som stöd för företagens tillträde till marknaden behövs fortfarande strategiska och övergripande förberedelser. Det är också viktigt att producera mer information om tillgängliga finansieringsinstrument och utveckla deras användbarhet genom att söka exempel från bland annat Danmark och Nederländerna.

Det bör noteras att det för närvarande finns lite information om de gynnsamma effekterna på utvecklingen av den privata sektorns direkta utvecklingssamarbete. Det behövs tydliga, människorättsbaserade utvecklingsmål för den privata sektorns utvecklingssamarbete, och uppnåendet av dessa mål måste systematiskt följas och utvärderas.

När det gäller Europeiska unionens utvecklingspolitik fäster utskottet uppmärksamhet vid unionens betydelse som aktör och finansiär av utvecklingspolitiken. Tillsammans är EU och dess medlemsländer världens största givare av utvecklingsbistånd. År 2020 uppgick EU:s sammanlagda offentliga utvecklingsbistånd till cirka 67 miljarder euro, vilket är cirka 50 procent av all offentlig utvecklingsfinansiering i världen. I redogörelsen hålls behandlingen av EU:s utvecklingspolitik och Finlands inflytande på dess innehåll på en mycket allmän nivå. Utskottet anser det vara viktigt att Finland på EU-nivå ytterligare understryker vikten av att biståndet samordnas och ger önskat resultat. Att utöva inflytande är mer aktuellt och viktigt än förr nu då EU:s nya finansieringsinstrument för grannskapet, utvecklingssamarbete och internationellt samarbete (NDICI) och den europeiska fredsfaciliteten börjar genomföras.

Betänkande UtUB 1/2022 rd

Utskottet ser med tillfredsställelse på att redogörelsen betonar vikten av FN-organisationerna för Finlands multilaterala utvecklingssamarbete. FN-samarbetet har i Finland långa traditioner och åtnjuter ett brett folkstöd. Det är viktigt att detta samarbete upprätthålls också framöver.

Utskottet betonar också vikten av samarbete mellan de nordiska länderna i all utvecklingspolitik. Ländernas värderingar och prioriteringar i utvecklingspolitiken är i stor utsträckning likartade, och genom samarbete kan man bättre främja utvecklingsmålen och verksamhetens genomslagskraft i multilaterala forum.

Utvärdering och uppföljning

Redogörelsen innehåller skrivningar om hur målen för Finlands utvecklingspolitik framskrider och om systematisk mätning, uppföljning och analys av resultaten. Information om resultatet samlas in för alla samarbetsformer. De samarbetspartner som Finland väljer ska ha beredskap och förmåga att mäta och utvärdera resultatet av sin verksamhet.

Utskottet betonar vikten av att utvärdera och följa upp utvecklingssamarbetets resultat och effektivitet och konstaterar med tillfredsställelse de betydande framsteg som gjorts på området sedan den föregående redogörelsen behandlades. I sitt betänkande om redogörelsen 2016 konstaterade utskottet att både utrikesministeriets egna evalueringsrapporter och en extern utvärdering (*Results on the Ground - An Independent Review of Finnish Aid*, maj 2015) visade att uppföljningen och rapporteringen av resultaten hade varit svag (UtUB 3/2016 rd).

Nu konstaterades det vid utskottets expertutfrågningar att resultatstyrningen och rapporteringen om utvecklingspolitiken i ljuset av OECD-undersökningarna hör till de främsta internationellt sett och att redogörelsen innehåller starka och tydliga anteckningar om temat. Också riskhanteringen och riskförebyggandet har beaktats på behörigt sätt i redogörelsen. För att stärka objektiviteten ser utskottet det som viktigt att en utomstående bedömare då och då vid sidan av utrikesministeriets egen bedömare granskar hur de centrala utvecklingsmålen utfaller och vilket genomslag utvecklingssamarbetet har.

Utskottet anser det vara viktigt och bra att också det utvecklingssamarbete som de finländska civilsamhällesorganisationerna bedriver har bedömts genom opartiska evalueringsutredningar. Detta bör göras även i fortsättningen. Utredningarna har visat att organisationerna är effektiva, resultatrika och mångsidiga som aktörer inom utvecklingssamarbetet.

Också i den affärsverksamhet som bedrivs inom den privata sektorn med hjälp av offentlig utvecklingsfinansiering är det viktigt att utvärdera och följa utvecklingseffekterna.

Utskottet anser att det är ytterst viktigt att redogörelsen innehåller en passus om att det i slutet av varje valperiod upprättas en utvecklingspolitisk resultatrapport för riksdagen utifrån resultatinformationen och analysen av den. Samtidigt rapporteras utfallet av målen i redogörelsen, som sträcker sig över valperioderna. Resultatrapporten erbjuder också mer generellt ett bra verktyg och en möjlighet att utnyttja evalueringarna som en kommunikationskanal om utvecklingspolitikens resultat inte bara för riksdagen utan också för de centrala berörda grupperna och för medborgarna.

Betänkande UtUB 1/2022 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 5/2021 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen förutsätter att statsrådet vid genomförandet av utvecklingspolitiken och utvecklingssamarbetet beaktar iakttagelserna i detta betänkande och rapporterar om dem som en del av den utvecklingspolitiska resultatrapport som tas fram 2022.

Helsingfors 11.2.2022

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Tom Packalén saf
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Ville Tavio saf
medlem Elina Valtonen saml
medlem Anu Vehviläinen cent
medlem Anne-Mari Virolainen saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.

Betänkande UtUB 1/2022 rd Reservation

Reservation

Motivering

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att redogörelsen är bristfällig och uppgjord utifrån felaktiga premisser. Redogörelsen är snarare en omfattande förteckning över praxis som under flera decennier har integrerats i utvecklingspolitiken utan en djupare analys av hur den fungerar eller vilka effekter den har haft.

Beskrivningen av den rådande situationen och utvecklingen i utvecklingsländerna är vilseledande och orealistisk. I redogörelsen låter man bland annat förstå att demokratiutvecklingen har stärkts, trots att det senaste året enligt uppgift var femte året i rad då antalet länder som övergår till auktoritära regimer överstiger antalet länder som övergår till demokrati. Inte heller korruptionen har enligt undersökningar nämnvärt minskat alls i utvecklingsländerna under de senaste tjugo åren. Samtidigt ignoreras betydande strukturella frågor som olaglig kapitalflykt från utvecklingsländer till rika länder, inblandning i IMF:s och Världsbankens verksamhet i tredjeländer och orättvisa låneavtal.

Enligt redogörelsen ger Finlands utvecklingspolitik resultat, och framstegen och resultaten av målen för utvecklingspolitiken mäts, följs och analyseras systematiskt. Sannfinländarna påpekar dock att redogörelsen inte ger några exempel på något konkret resultat som skulle ha uppnåtts med de anslag för utvecklingsbistånd som sänts från Finland. Vi anser därför att användningen av medlen för utvecklingssamarbete bör vara mer öppen för insyn än för närvarande och basera sig på klart dokumenterad information. Dessutom bör man satsa mer på konsekvensbedömningarnas kvalitet. För att målen för penninganvändningen ska nås bör det också ställas klart striktare specialvillkor än för närvarande.

Sannfinländarna påminner om att de största utmaningarna i utvecklingsländerna fortfarande är befolkningstillväxten och en förbättring av kvinnornas och flickornas ställning. För att stävja befolkningstillväxten skulle medel i högre grad kunna riktas till att förbättra tillgången till preventivmedel och familjerådgivning. Sannfinländarna ser det också som väsentligt att de länder som får bistånd lägger fram en plan för att få bukt med befolkningstillväxten. Globalt sett ökar befolkningstillväxten förbrukningen av naturresurser och förutsätter en ständigt ökande livsmedels- och energiproduktion. Det är också särskilt viktigt att satsa på att utveckla och jämna ut de digitala kunskaperna och utbildningssystemen i målländerna.

Redogörelsen skulle ha krävt en egen analys av relationen mellan Afrika och Kina. Under det senaste årtiondet har Afrika blivit ett laboratorium för kinesiska stormaktsdrömmar och Kina har fått en mycket viktig ställning i Afrika. Kina har finansierat afrikanska länder som har köpt byggprojekt av kineser. En ökande andel av statsskulden härrör från Kina. Enligt Världsbanken har nästan hälften av länderna söder om Sahara skuldproblem eller riskerar att få det. På fem år har andelen fördubblats. Utöver sin ekonomiska ställning har Kina också blivit en central säkerhetspolitisk aktör i Afrika, och dessutom planerar Kina att inrätta sin första permanenta militärbas i västra Afrika. De nära relationerna med Kina har tvingat flera afrikanska länder att avhålla sig från kritik mot teman som är problematiska för Kina eller till och med direkt rätta sig efter Kinas

Betänkande UtUB 1/2022 rd Reservation

agenda. Det politiska system och de värderingar som Kina representerar upplevs också i många afrikanska länder ligga närmare de egna värderingarna än EU:s värderingar gör.

Föra att uppfylla det mål som uppställts inom FN har Finland för avsikt att öka utvecklingsfinansieringen så att 0,7 procent av bruttonationalinkomsten år 2030 ska användas till utvecklingssamarbete. Dessutom bör 0,2 procent av bruttonationalinkomsten användas för att stödja de minst utvecklade länderna. Enligt redogörelsen strävar man efter att nå målet för de minst utvecklade länderna så snart som möjligt. En höjning av anslagen för utvecklingssamarbete till 0,7 procent av bruttonationalprodukten skulle varje år innebära en ökning av statens utgifter med nästan 600 miljoner euro och kräva ytterligare skuldsättning. Enligt Sannfinländarna bör utbetalningen av utvecklingsbistånd i framtiden ske endast av budgetöverskott och dessutom bör Finland så snart som möjligt kräva att biståndspengarna binds till en återbetalningspolitik.

Kostnaderna för det finländska samhället för asylbaserad immigration och annan invandring som kommer från utvecklingsländer beräknas i dagsläget i miljarder. För att stävja kostnaderna för migrationen är det motiverat att ändra den sociala tryggheten så att den grundar sig på medborgarskap. Det väsentliga är att undvika samhälleligt och ekonomiskt skadlig migration till Europa och Finland. Det är dock inte motiverat i termer av genomslag att öka biståndet i dess nuvarande form i detta syfte. Eftersom hjälpen dessutom alltid är förmånligare i närområdena, bör fokus enligt Sannfinländarna i fortsättningen ligga på export av utbildningskompetens, krishantering och mänskligare förhållanden i flyktinglägren.

Särskilt väcker det förvåning i redogörelsen att arbetskraftsinvandring kombineras med utvecklingssamarbetspolitik, som den inte hör till. Om man strävar efter att i stor utsträckning kompensera för den egna befolkningens åldrande genom folkförflyttning, minskar samtidigt majoritetsbefolkningens relativa andel och samhället fjärras småningom från nationalstaten. Sannfinländarna understöder tryggheten av nationalstaten och kan därför inte godkänna omfattande folkförflyttning.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av berättelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

Riksdagen godkänner inte målet att höja anslagen för utvecklingssamarbete. Riksdagen förutsätter att användningen av medlen för utvecklingssamarbete blir mer öppen för insyn och baserar sig på klart dokumenterad information.

Helsingfors 11.02.2022

Ville Tavio saf
Tom Packalén saf